

แนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชนสู่รูปแบบของศูนย์บริการคนพิการ

อาดัม นีละไพจิตร

ภาควิชาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: adam.nee@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดของการให้คำปรึกษาชุมชนเพื่อนำไปสู่รูปแบบของศูนย์บริการคนพิการซึ่งได้ถูกกำหนดขึ้น ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2556 มาตรา 20/3 เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีกรอบแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ครอบคลุมถึงความต้องการของผู้พิการ ในขอบข่ายงาน 4 ด้านคือ 1.การให้บริการชุมชนทางตรง เป็นการให้ข้อมูลแก่ชุมชนเพื่อให้คนพิการได้มีความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต 2.การให้บริการผู้รับบริการทางตรง เป็นการยื่นมือให้ความช่วยเหลือต่อผู้พิการที่ประสบปัญหา 3.การให้บริการชุมชนทางอ้อม เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะในชุมชน และ 4.การให้บริการผู้รับบริการทางอ้อม การเป็นที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนพิการยืนหยัดสิทธิตาม พระราชบัญญัติคนพิการ

คำสำคัญ: การให้คำปรึกษาชุมชน, ศูนย์บริการคนพิการ, คนพิการ

From a Concept of Community Counseling to a Model of Service Center for Person with Disability

Adam Neelapaijit

Ratchasuda College, Mahidol University

E-mail: adam.nee@mahidol.ac.th

Abstract

This article was aimed to propose a concept of a community counseling to be used as a model of service center for person with disability as it is stipulated by the Support and Improvement of Quality of Life of Person with Disability Act B.E. 2556 Article 20 / 3. The model provides workers with an operational framework to meet person which Disability needs. The framework covers four aspects, i.e. 1.Direct Community Service which provides the information for the community in order that person with disability acquires knowledge necessary for their living; 2.Direct Clients Service which helps Person with Disability who are in trouble; 3.Indirect Community Service which concerns participation in public policy making in the community; 4.Indirect Clients Service which involves being a consultant to encourage person with disability to confirm their rights according to the Person with Disability Act.

Key words: Community Counseling, Service Center for Person with Disability, Person with Disability

บทนำ

จากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2556 มาตรา 20/3 ให้จัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และในมาตรา 20/4 ได้กำหนดว่าให้ศูนย์บริการคนพิการมีอำนาจหน้าที่ “สำรวจ ติดตามสภาพปัญหาคนพิการ และจัดทำระบบข้อมูลการให้บริการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ให้บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ และความช่วยเหลือตามที่คนพิการร้องขอ และตามที่หน่วยงานของรัฐกำหนด รวมทั้งการให้คำปรึกษาหรือช่วยดำเนินการเกี่ยวกับการขอใช้สิทธิประโยชน์แก่คนพิการ เรียกร้องแทนคนพิการให้ได้รับสิทธิประโยชน์สำหรับคนพิการ ให้ความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การฝึกอาชีพและการจัดหางานให้แก่คนพิการ ให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล ประสาน คัดกรอง ส่งต่อ และให้ความช่วยเหลือคนพิการหรือผู้ที่มีแนวโน้มว่าจะพิการให้ได้รับการดูแลรักษาพยาบาลที่เหมาะสม ประสานความช่วยเหลือกับหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้ความช่วยเหลือคนพิการตามประเภทความพิการ ติดตามและประเมินผล และรายงานเกี่ยวกับการได้รับสิทธิประโยชน์ และการดำรงชีวิตของคนพิการ”(สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2557, น.59)

จากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ดังกล่าว พบว่า บทบาทที่ถูกกำหนดขึ้นมีหลากหลายบทบาท ที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการคนพิการต้องดำเนินการ ในฐานะผู้ให้บริการอย่างเข้าใจ และให้คนพิการสามารถเข้าถึงความต้องการในการได้รับการ ซึ่ง

บทบาทที่ให้บริการส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของผู้พิการคือผู้รับบริการ ซึ่งอาจขาดหายในเรื่องของการให้บริการเพื่อสร้างพลังอำนาจให้เกิดขึ้นกับตัวผู้พิการ ดังนั้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดของการให้คำปรึกษาชุมชนเพื่อนำไปสู่รูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างพลังอำนาจให้กับคนพิการ โดยสอดคล้องกับนโยบายการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการซึ่งได้ถูกกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ(ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2556 มาตรา 20/3

เนื้อหา

คำว่า “ชุมชน” เป็นกิจกรรมที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งตามหน้าที่หรือการเป็นอาสาสมัคร โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด และต้องการทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยจะต้องเข้าใจธรรมชาติของบุคคล และนำความเข้าใจไปกำกับการกระทำของตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง (สุรพล พยอมแย้ม, 2556, น.17-18) ซึ่งแนวทางในการศึกษาธรรมชาติของมนุษย์ ในทางจิตวิทยาเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจว่าทำไมบุคคลจึงทำหรือไม่ทำในสิ่งต่าง ๆ

ดังนั้น การทำงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จึงเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยจะต้องเข้าใจธรรมชาติและความต้องการจำเป็นของคนคนพิการ เพื่อนำไปสู่แนวการดำเนินการให้คนพิการได้พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งในการทำงานในชุมชนหรือกับชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการที่ผ่านมา เป็นประสบการณ์ที่แต่ละคนมีมุมมองที่แตกต่างกัน มุมมองที่เกิดขึ้นจะเกิดจากประสบการณ์เดิมที่ได้เรียนรู้หรือรับรู้ ผ่านหลักการทางวิชาการ หรือประสบการณ์ตรง จากการทำตามหน้าที่หรือการเป็นอาสาสมัคร ทำให้เกิดมุมมองที่ต่างกัน นำไปสู่

การให้บริการคนพิการตามความจำเป็นของผู้ให้บริการแทนการมองไปที่คนพิการ

แนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชน เป็นหลักการที่ดำเนินการเพื่อ **เสริมสร้างพลังอำนาจให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล** ซึ่งเป็นมุมมองดังกล่าวเป็นหลักการที่สำคัญของการให้บริการกับคนพิการ เป็นการสร้างความรู้สึกส่วนตัวของคนพิการให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าหรือสามารถจัดการสิ่งต่างๆ ได้ด้วยข้อจำกัดที่ตนเองมี กระบวนการสร้างพลังอำนาจในตนเอง ควรเริ่มจากการสร้างความรู้สึกของการมีคุณค่าในตัวบุคคล โดยมีแนวคิดสำคัญในการปฏิบัติ ได้แก่ (กิตติวิภา สุวรรณรัตน์, 2545, น.54)

1.การเพิ่มความสามารถในตัวเอง (increasing self-efficacy) โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของจิตใจตนเอง เพื่อให้มีความพร้อมที่จะต่อสู้หรือเอาชนะตนเอง โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2.การพัฒนาความสำนึกในเรื่องกลุ่ม (developing group consciousness) โดยการปลูกจิตสำนึกในตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ให้มีความรู้สึกร่วมกันที่จะเสนอความเห็นและวิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำให้เกิดการตระหนักถึงพลังกลุ่มในการแก้ไขปัญหาจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ให้บุคคลที่รู้สึกขาดพลังใจ สามารถมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมั่นใจขึ้น ลักษณะของการดำเนินการเพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน เช่น ประชุมรวมกันของสมาชิกชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น

3.การลดการตำหนิตนเอง (reducing self-blame) โดยการปรับเปลี่ยนจุดเน้นจากการมองเฉพาะปัญหาตนเอง หรือกล่าวโทษตนเองให้เป็นการนำปัญหาตนเองมาพูดคุยในกลุ่ม เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกันในการมองและแก้ไขปัญหา

วิธีนี้จะช่วยให้บุคคลที่มีปัญหา รู้สึกเป็นอิสระจากสถานการณ์ทางลบที่ตนประสบอยู่ และเกิดความเป็นเจ้าของกลุ่มร่วมกัน

4.การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (assuming personal responsibility for change) โดยการให้บุคคลนั้นได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจังและรู้สึกถึงพลังของการเป็นเจ้าของร่วมกัน นำมาสู่การแสวงหาแนวทางแก้ไข แก้ปัญหาหรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งมากขึ้น

การให้คำปรึกษาชุมชน

(Community Counseling)

จากแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญของแนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชน (community counseling) นำมาสู่กรอบแนวทางที่จะช่วยทำให้เกิดความครอบคลุมสำหรับกลวิธีในการให้ความช่วยเหลือและการให้บริการ ที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลและสวัสดิภาพของบุคคลและชุมชนได้อย่างทั่วถึง จากงานวิจัยเรื่อง การศึกษาคณะคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร (อาตัม นิละไพจิตร, 2555) ได้สอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟายพบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของผู้ให้บริการชุมชนที่จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาชุมชน ได้แก่ การชอบที่จะรู้จักผู้อื่น การมีความตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่น การมองโลกในแง่ดี การเป็นผู้รับฟังที่ดี การมีความจริงใจ การควบคุมอารมณ์ได้ และการมีความเสียสละ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือ และการให้บริการกับผู้รับบริการในชุมชน และเป็นส่วนสำคัญที่ควรมีการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้ให้บริการกับคนพิการในชุมชน

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการให้คำปรึกษาชุมชน คือ การให้ผู้ปฏิบัติสามารถที่จะพัฒนาวิธีการใหม่ๆ ในการจัดระบบและการให้บริการแก่ผู้รับบริการ ผู้ให้บริการจะต้องหาวิธีการช่วยเหลือมากกว่าสิ่งที่ผู้ให้ความช่วยเหลือได้ปฏิบัติตามแนวทางของวิชาชีพ ดังนั้นผู้ให้บริการในศูนย์บริการคนพิการในชุมชน ที่ใช้แนวทางการให้คำปรึกษาชุมชน ควรจะมุ่งให้ความสนใจต่อทั้งตัวบุคคลและสภาวะแวดล้อมของผู้รับบริการในขณะทำการให้บริการเพื่อที่จะป้องกัน แก้อัปเดตและพัฒนา ด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้นกับคนพิการอย่างเต็มที่

สภาวะแวดล้อมของผู้พิการ

โดยทั่วไปแล้วสภาพแวดล้อมทางสังคมส่งผลกระทบต่อบุคคลทุกๆ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนพิการ ทั้งเป็นการส่งเสริมหรือยับยั้งพัฒนาการในตัวบุคคล รูปแบบการให้คำปรึกษาชุมชนเป็นการส่งเสริมผู้ให้บริการได้เกิดมุมมองการให้บริการที่กว้างขึ้น ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การแก้ปัญหา เหมือนกับการให้บริการในอดีตที่ผู้ให้บริการช่วยให้ผู้รับบริการตรวจสอบพฤติกรรมของตนเอง รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยมองว่าสภาพแวดล้อมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทำให้ผู้รับบริการจะต้องปรับตัวตามสภาพแวดล้อมรวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งต่างจากการให้ความช่วยเหลือตามแนวคิดของการให้คำปรึกษาชุมชน ที่เป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อม ซึ่งจะเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ โดยผู้ปฏิบัติจะต้องสร้างความคุ้นเคยต่อชุมชน โรงเรียน ครอบครัว เพื่อนบ้าน ศูนย์ต่าง ๆ ในชุมชน และสถานที่ทำงาน ที่จะส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพส่วนบุคคลของผู้รับบริการ

การเข้าไปสร้างความคุ้นเคยและมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้รับบริการนั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการรับบริการของคนพิการ โดยผู้ให้บริการจะต้องตระหนักถึงสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจถึงประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ และบริบทผู้รับบริการ
2. สังเกตปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ ทางด้านสภาวะแวดล้อมประเภทต่างๆ เช่น ที่อยู่อาศัย มุมมองของชุมชน เป็นต้น ที่จะส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อปัญหาต่างๆ ของผู้รับบริการ
3. ให้ความสำคัญต่อสิ่งที่สามารถสนับสนุนที่ตรงกับลักษณะเฉพาะของผู้รับบริการให้มีศักยภาพ เช่น สถานศึกษา ในการทำให้ผู้พิการได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น สถานประกอบการ ในการทำให้ผู้พิการได้มีอาชีพ หน่วยบริการสุขภาพ ในการดูแลโรคที่เชื่อมโยงกับความพิการ เป็นต้น

การให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม ผู้ให้บริการจะต้องทำการวางแผนเกี่ยวกับกลยุทธ์ต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆในชุมชน ใน การที่จะตระหนักถึงบทบาทดังกล่าว ผู้ปฏิบัติการจะต้องพัฒนาและนำวิธีการต่างๆ ที่มีหลากหลายแง่มุมไปใช้ในการให้บริการกับคนพิการ

การส่งเสริมและการป้องกัน

การให้คำปรึกษาชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา และการป้องกันปัญหานั้น จำเป็นต้องมีมุมมองเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาและวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับบริการ ผู้ให้บริการที่ใช้แนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชน จะต้องมองด้านการพัฒนา มากกว่าปัญหา รวมถึงปัจจัยทางสภาพแวดล้อมของผู้รับบริการที่อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา การให้ความสำคัญกับการป้องกัน ทำให้การให้คำปรึกษาชุมชนมีความจำเป็นมากขึ้น เนื่องจาก

การป้องกัน เป็นวิธีการในการดำเนินการในขณะที่ยังไม่เกิดปัญหา หรือการเกิดปัญหาในขั้นเริ่มต้น เพื่อให้ไม่เกิดปัญหาในขั้นรุนแรง ซึ่งผู้ปฏิบัติการสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือ ด้วยการวางแผน และการสร้างสรรค์โครงการเพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและชุมชนของผู้รับบริการเอง นำไปสู่การพัฒนาตัวผู้รับบริการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการยืนอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าต่อไป

แนวคิดของรูปแบบการให้คำปรึกษาชุมชน

การให้คำปรึกษาชุมชนเป็น วิธีการหลากหลายแง่มุม ที่ผสมผสานการให้บริการทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ความช่วยเหลือสมาชิกของชุมชนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่บุคคลที่มารับบริการมักจะประสบบ่อยครั้งมากที่สุด โดยเน้นย้ำที่การเสริมสร้างพลังอำนาจในตัวบุคคล

องค์ประกอบของวิธีการในการให้คำปรึกษาชุมชนที่มีความครอบคลุมในการให้ความช่วยเหลือ นั้น สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ อย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 การแยกแยะความแตกต่างระหว่างการให้บริการทางตรงและทางอ้อม การให้บริการทางตรงทำให้สมาชิกของชุมชนได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ และพัฒนาการทำความเข้าใจใหม่ๆ ที่สามารถช่วยทำให้สมาชิกสามารถที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น ส่วนการให้บริการทางอ้อมนั้น ให้ความสำคัญกับบริบทต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของบุคคล เมื่อมีการให้บริการในทางอ้อม ผู้ให้บริการจะเข้าไปมีบทบาทหรือเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้สภาวะแวดล้อมมีความเหมาะสมต่อศักยภาพ

ของบุคคลได้ ดังนั้น การให้บริการและโปรแกรมทางตรงมุ่งเน้นที่กลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายเฉพาะ ส่วนการเข้าไปมีบทบาททางอ้อมมุ่งเน้นที่สภาพแวดล้อม

ประการที่ 2 การให้บริการแก่ชุมชน (community services) จะให้ความช่วยเหลือสมาชิกเป็นจำนวนมาก ที่เป็นบุคคลซึ่งยังไม่ได้รับการระบุว่าเป็นผู้ที่มีความบกพร่องเฉพาะด้าน แต่ในทางตรงกันข้าม การให้บริการแก่ผู้รับบริการ (client services) นั้น มีความเข้มข้นมากกว่า โดยมุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคลที่ได้รับการระบุว่า เป็นผู้ที่จะต้องได้รับการให้ความช่วยเหลือโดยตรง

เมื่อผสมผสานประเภทต่างๆ เข้าด้วยกัน พบว่า ในทางปฏิบัติ วิธีการในการให้คำปรึกษาชุมชนมีแง่มุมที่ชัดเจนทั้งหมด 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การให้บริการชุมชนทางตรง (direct community services) เป็นการให้การศึกษาเชิงป้องกัน (preventive education) คือ การจัดโปรแกรมให้การศึกษาแก่ชุมชนในวงกว้าง โดยการจัดประสบการณ์ตรงและเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มบุคคลโดยรวม

2. การให้บริการผู้รับบริการทางตรง (direct client services) เป็นการยื่นมือให้ความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษา (outreach and counseling) คือ การจัดโปรแกรมที่ให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้รับคำปรึกษา หรือผู้รับคำปรึกษาที่อาจมีความเป็นไปได้ว่าจะมีความเสี่ยงต่อการที่จะเกิดปัญหาทางด้านสุขภาพจิต

3. การให้บริการชุมชนทางอ้อม (indirect community services) เป็นการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและการเข้าไปมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (promoting systemic changes and influencing public policy) คือ ความพยายามที่จะทำให้สภาวะแวดล้อมทางด้านสังคมมีการตอบ

สนองมากขึ้นต่อความต้องการของกลุ่มบุคคล
โดยรวม

4. การให้บริการผู้รับบริการทางอ้อม
(indirect client services) เป็นการให้การสนับสนุน
และการเป็นที่ปรึกษา(advocacy and consultation)
คือ การจัดโปรแกรมเพื่อการมีส่วนร่วมในสถานะ
แวดล้อมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเฉพาะ เพื่อที่จะ

ทำให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของบุคคล
หรือกลุ่มบุคคลดังกล่าว

แง่มุมแต่ละแง่มุมของรูปแบบการให้
คำปรึกษาชุมชน มีความครอบคลุมและสัมพันธ์กับ
รูปแบบต่างๆ เฉพาะด้านของการให้บริการ โดยผู้
ให้บริการจะต้องเสนอการให้บริการที่มีความ
เกี่ยวข้องเหมาะสมกับส่วนต่างๆ ทั้ง 4 ส่วนที่เสนอ
ในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การให้คำปรึกษาชุมชนและรูปแบบของการบริการ 4 ด้าน (Lewis. et al. 2003)

รูปแบบของการ บริการ	การให้บริการชุมชน (Community Services)	การให้บริการผู้รับคำปรึกษา (Client Services)
ทางตรง (Direct)	การให้การศึกษเชิงป้องกัน (Preventive Education)	- การให้คำปรึกษา - การยื่นมือให้ความช่วยเหลือต่อผู้รับ คำปรึกษาที่มีความเปราะบาง (Counseling Outreach to Vulnerable Clients)
ทางอ้อม (Indirect)	การเข้าไปมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (Influencing Public Policy)	- การให้การสนับสนุนผู้รับคำปรึกษา - การเป็นที่ปรึกษา (Client Advocacy Consultation)

การให้บริการชุมชนทางตรง: การให้การศึกษาเชิงป้องกัน (Direct Community Services: Preventive Education)

ผู้ให้บริการชุมชนทางตรง จะปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความรู้ หรือฝึกอบรมกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ในการเข้าไปมีบทบาทดังกล่าวนั้น ผู้ให้บริการมีเป้าหมายเพื่อที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความรู้และการฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่จะช่วยลดภาระการให้บริการจากนักวิชาชีพต่างๆ ซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการในการเข้ารับบริการโดยทั่วไปแล้ว การเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ สมาชิกของชุมชนจะได้รับทั้งความรู้และทักษะใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ตัวอย่างรูปแบบของผู้ให้บริการชุมชนทางตรง เช่น การจัดโครงการให้ความรู้แก่อาสาสมัครคนพิการ เป็นโครงการที่จะทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีโอกาสที่จะเพิ่มพูนการตระหนักรู้และการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่สามารถช่วยให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดการกับความท้าทายดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ โดยเริ่มจากการจัดสัมมนาเพื่อสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับทัศนคติค่านิยม ไปจนถึงการฝึกฝนการแสดงออกที่เหมาะสม การตัดสินใจและการวางแผนชีวิต ไปจนถึงการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำความเข้าใจความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม การฝึกการผ่อนคลายกับผู้พิการ ไปจนถึงกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้กับชุมชน ซึ่งผู้ให้บริการที่มีความรู้ไม่เพียงพอ สามารถจัดหาผู้ที่มีความรู้ในชุมชนมามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

นอกจากนั้น ผู้ให้คำปรึกษาสามารถพัฒนาเทคนิค แนวคิด นำไปสู่การสร้างสรรคโครงการ ซึ่งเป็นข้อท้าทายในการนำแนวคิดต่างๆ ไปใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลาย ด้วยการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ในเชิงป้องกัน ผู้ให้บริการสามารถที่

จะช่วยให้ผู้พิการสามารถที่จะค้นพบกับศักยภาพของตนเอง และตระหนักว่า ทักษะชีวิตที่มีศักยภาพนั้น สามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่หลากหลายได้

การให้บริการผู้รับบริการทางตรง: การยื่นมือให้ความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความเปราะบาง (Direct Client Services: Outreach and Counseling for vulnerable Population)

ถึงแม้ว่าหลักการและค่านิยมต่างๆ ในการให้คำปรึกษาชุมชน จะนำไปสู่มุมมองใหม่สำหรับกระบวนการในการเยียวยาก็ตาม แต่วิธีการให้คำปรึกษา ก็ยังเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญสำหรับทักษะต่างๆ ของผู้ให้คำปรึกษาชุมชน ด้วยเหตุผลพื้นฐานที่ว่า “ปัญหาต่างๆ ไม่สามารถที่จะได้รับการป้องกันได้ทุกๆ ปัญหา” อย่างไรก็ตาม ด้วยการระบุถึงสถานการณ์ที่จะทำให้แต่ละบุคคล มีความเสี่ยงต่อการเกิดความบกพร่องต่างๆ นั้น ผู้ให้คำปรึกษาก็จะสามารถที่จะเข้าถึงบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการที่มีแนวโน้มประสบปัญหา โดยการเข้าไปมีบทบาทก่อนที่ปัญหาต่างๆ จะเกิดมากขึ้น

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาวิธีการใหม่ๆ ในการให้ความช่วยเหลือผู้พิการที่ประสบปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ผู้ให้บริการที่ใช้แนวทางการให้คำปรึกษาชุมชน พยายามที่จะตอบสนองความต้องการโดยตรงของผู้รับบริการ โดยการให้บริการและช่วยเหลือต่อบุคคลที่ได้รับการระบุว่า มีความต้องการการให้ความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัว รวมทั้งให้ความช่วยเหลือโดยตรงต่อโรงเรียนหรือชุมชน ที่มีความยินดีที่จะรับความช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังสามารถให้คำปรึกษาทางด้านงานอาชีพต่างๆ ครอบคลุม ในด้านวิชาการ

และส่วนบุคคล สำหรับบุคคลในกลุ่มที่มีความเสี่ยง และเปราะบาง

การให้บริการชุมชนทางอ้อม: การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและนโยบายสาธารณะ (Indirect Community Services: System Changes and Public Policy)

ถึงแม้ว่าบุคคลกลุ่มต่างๆอาจจะเป็นทุกข์อันเนื่องมาจากเงื่อนไขต่างๆ ทางด้านสภาวะแวดล้อม แต่ก็มีงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่พิการทางร่างกาย นั้น มีแนวโน้มที่จะได้รับกับผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ มากยิ่งกว่าบุคคลที่มาจากกลุ่มอื่นๆ (Lewis et al, 2003, p.33) ในขณะที่ผู้ให้คำปรึกษาพยายามที่จะตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกทั้งหมดในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลที่มีความเสี่ยงมากที่สุดนั้น ความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาวะแวดล้อมก็เป็นอีกหนึ่งภารกิจที่ควรกระทำ เนื่องจากในสังคมปัจจุบัน คนพิการต้องเผชิญกับปัญหาความยากจน การแบ่งแยกความสามารถทางด้านร่างกาย และสิ่งที่เกิดขึ้นจากนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่ปล่อยให้ผู้พิการต้องเผชิญกับความรู้สึกหมดหนทาง บาดแผลที่เกิดขึ้นจากปฏิเสธความรับผิดชอบของหน่วยงานฝ่ายปกครองที่ต้องสนองต่อความต้องการ และบาดแผลที่เกิดขึ้นจากบรรทัดฐานทางด้านสังคมที่บีบบังคับให้ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ด้วยความจริงที่ปรากฏดังกล่าว ผู้ให้บริการอาจเข้าไปมีส่วนร่วมการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้แก่ระบบต่างๆ เหล่านั้น ที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของผู้รับบริการ เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ผู้ให้บริการจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการของชุมชนก็คือ การส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ โดยการเข้าไปมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ อันเกิดจากความร่วมมือกันของ

สมาชิกชุมชน และบุคคลภายนอกชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องในการเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ สมาชิกชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังดำเนินการ องค์กรหรือหน่วยงานที่สนับสนุน และหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งสามองค์ประกอบนี้จะเป็นส่วนที่ช่วยเสริมสร้างพลังเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชน

ตัวอย่างของการให้บริการชุมชนทางอ้อม เช่น ผู้ให้บริการสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรทางด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ สถานประกอบการ องค์กรทางสังคม และการเมือง โดยการเข้าไปเป็นคณะกรรมการในการกำหนดนโยบายต่างๆ การสะท้อนมุมมองและปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับคนพิการให้กับผู้กำหนดนโยบาย และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างๆของชุมชน เพื่อทำการป้องกันหรือบรรเทา การเกิดขึ้นของปัญหาต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

การให้บริการผู้รับบริการทางอ้อม: การให้การสนับสนุนและการเป็นที่ปรึกษา (Indirect Client Services: Advocacy and Consultation)

ผลกระทบของสภาวะแวดล้อมจะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้ให้บริการปฏิบัติหน้าที่กับผู้พิการ เพื่อที่จะช่วยให้ผู้รับบริการแต่ละคนสามารถที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการ ผู้ให้บริการจะต้องให้การสนับสนุน ด้วยการเข้าไปมีบทบาทที่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมของผู้รับบริการ พยายามที่จะผลักดันความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ให้เป็นอิสระและมีศักยภาพ และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในตนเองและชุมชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุด

ในการที่จะเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในตนเองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ให้บริการสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้พิการ เกี่ยวกับเครือข่ายการให้ความช่วยเหลือ ที่สามารถที่จะช่วย

ให้ผู้รับบริการสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้ เครือข่ายดังกล่าวอาจประกอบไปด้วยหน่วยงานที่ให้บริการเกี่ยวกับการช่วยเหลือที่เป็นปัญหาของผู้รับบริการ นอกจากการส่งตัวผู้รับคำปรึกษาไปรับการบริการแต่ละด้านแล้ว บ่อยครั้งที่ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้การส่งเสริมด้วยการให้การสนับสนุน การให้กำลังใจ ผู้รับบริการ เนื่องจากบ่อยครั้งผู้พิการต้องเผชิญกับระบบทางราชการที่เข้มงวด และเผชิญกับบุคคลที่มีเจตคติในทางลบ ทั้งตัวระบบและตัวบุคคลดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้พิการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้พิการถูกละเมิดด้วยวิธีการดังกล่าวหรือวิธีอื่นๆก็ตาม ผู้ให้บริการอาจมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนในฐานะการเป็นที่ปรึกษา

ตัวอย่างของการให้บริการผู้รับบริการทางอ้อม เช่น กรณีเด็กพิการได้ถูกปฏิเสธในการเข้าศึกษา ในการช่วยเหลือในอดีต อาจใช้วิธีการช่วยหาโรงเรียนใหม่ หรือวางแผนในการหาแนวทางการศึกษาต่อ แต่รูปแบบการให้คำปรึกษาชุมชนจะส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการ ทำการเผชิญหน้ากับสิทธิที่ถูกละเมิด โดยการยืนยันในสิทธิ

ที่พึงจะได้รับตามกฎหมาย การปฏิบัติดังกล่าว ผู้ให้บริการจะกระทำในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนบุคคล

องค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของรูปแบบการให้คำปรึกษาชุมชน ได้แก่การให้บริการผู้รับบริการทางตรง การให้บริการชุมชนทางตรง การให้บริการผู้รับบริการทางอ้อม และการให้บริการชุมชนทางอ้อมนั้น แสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญต่างๆ ของกรอบการให้ความช่วยเหลือที่มีความครอบคลุมที่มีส่วนส่งเสริมซึ่งกันและกัน และพึ่งพิงซึ่งกันและกันของคนในชุมชน เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ในบางบทบาทผู้ที่เป็นผู้ให้บริการในปัจจุบันได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดบางบทบาททำให้ การป้องกัน การแก้ไข และการพัฒนา ที่ยังไม่สามารถครอบคลุมในเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้พิการ ดังนั้นแนวทางการให้คำปรึกษาชุมชนจึงเป็นแนวทางที่สามารถให้ความช่วยเหลือผู้พิการได้อย่างครอบคลุม โดยผู้ให้บริการที่จะนำแนวคิดนี้ไปใช้ในศูนย์บริการคนพิการนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ด้วยวิธีการต่างๆ ที่จะส่งเสริมพัฒนาการที่มีความสมบูรณ์ของผู้รับบริการให้มีความสมบูรณ์ขึ้นได้

ตารางที่ 2 การนำแนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชน มาประยุกต์ใช้ในรูปแบบศูนย์บริการคนพิการในชุมชน

รูปแบบบทบาทของการบริการ	การให้บริการชุมชน (Community Services)	การให้บริการผู้รับบริการ (Client Services)
ทางตรง (Direct)	การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิทางด้านกฎหมายคนพิการ และปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับคนพิการ	- การยื่นมือให้ความช่วยเหลือต่อผู้พิการ โดยการให้คำปรึกษา และการแนะนำ
ทางอ้อม (Indirect)	การเข้าไป มีอิทธิพล ต่อ นโยบายสาธารณะ	- การเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับสิทธิคนพิการ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ

การนำแนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชน มาประยุกต์ใช้ในรูปแบบศูนย์บริการคนพิการในชุมชน มีดังนี้

1.การให้บริการชุมชนทางตรง เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิทางด้านกฎหมายคนพิการ และปัญหาต่างๆเกี่ยวกับคนพิการ เช่น ต้องการมีความรู้สิทธิคนพิการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ความรู้การบริหารจัดการธุรกิจ การปรับทัศนคติกับคนในชุมชน เป็นต้น

2.การให้บริการผู้รับบริการทางตรง เป็นการยื่นมือให้ความช่วยเหลือต่อผู้พิการ ในปัญหาต่างๆที่ผู้พิการเผชิญ อาจเป็นปัญหาด้านการทำงาน ได้แก่ ปัญหาการทำงานร่วมกับคนปกติการไม่กล้าออกไปสู่การทำงาน การปรับตัวที่ทำงาน เจตคติของตัวเอง ครอบครัว สังคม การสร้างคุณค่าและเห็นคุณค่าในตนเอง การประสานงานเกี่ยวกับการไม่ได้เงินค่าครองชีพผู้พิการ การขาดโอกาสเนื่องจากครอบครัวไม่สนับสนุนให้ทำงาน การไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในที่ทำงาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน การเตรียมความพร้อมคนพิการ กระบวนการฟื้นฟูอาชีพ การประสานงานผู้พิการที่สนใจเข้าทำงานการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลกับคนพิการ เป็นต้น

3.การให้บริการชุมชนทางอ้อม เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมต่อนโยบายสาธารณะ เช่น การเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ การหาช่องทางตลาดกระจายสินค้าผู้พิการ การประสานงานหากกรณีผู้พิการต้องการการรวมกลุ่มคนพิการการประสานงานให้สถานประกอบการมาสนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชน ในรูปแบบของ CSR เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การฝึกอาชีพผู้พิการ การเป็นคณะกรรมการสนับสนุนกิจกรรมชุมชนในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ เป็นต้น

4.การให้บริการผู้รับบริการทางอ้อม การเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับสิทธิคนพิการ การประกอบอาชีพและการมีงานทำ ระหว่างรัฐ สถานประกอบการ และผู้พิการ เช่น การต้องการเงินทุนประกอบอาชีพอิสระ กระบวนการยื่นขอ การดำเนินการกรณีสถานประกอบการเลี้ยงกฎหมายคนปกติหาผลประโยชน์จากคนพิการ การสนับสนุนให้คนพิการยื่นยื่นสิทธิตาม พระราชบัญญัติคนพิการ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาด้านศักยภาพของคนพิการที่จะเป็นผู้ดำเนินการของ**ศูนย์บริการคนพิการ** ที่จะสามารถขับเคลื่อนให้ศูนย์นี้ได้เกิดขึ้นได้จริงและมีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ(ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2556 มาตรา 20/3 คนพิการจะต้องทำหน้าที่ในการประสานงานได้ทุกองค์กรและคนพิการทุกประเภท มีความรู้ข้อมูลองค์กรคนพิการ ข้อมูลพื้นฐานผู้พิการ มีความรู้กฎหมาย สิทธิ สามารถตรวจสอบเรื่องการถูกละเมิดสิทธิ สามารถให้ข้อมูลกับผู้พิการได้ให้ความช่วยเหลือเรื่องอาชีพ ช่วยเตรียมเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ ที่ใช้ในการติดต่อทางราชการ ประสานงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของคนพิการจึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการเตรียมการก่อนการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ ซึ่งตามแนวคิดของการให้คำปรึกษาชุมชนเชื่อว่า คนทุกคนมีศักยภาพ และสามารถพัฒนาได้ แต่ระดับของการพัฒนานั้นก็จะแตกต่างกันไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล หลายคนมองว่าความพิการนั้นถือว่าเป็นอุปสรรค แต่หากผ่านอุปสรรคนั้นได้ก็สามารถพัฒนาศักยภาพได้ ที่จริงแล้ว ความพิการสามารถมองให้เป็นจุดแข็งได้ หากสามารถเข้าถึงการให้บริการกับคนพิการด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง อนึ่งการพัฒนาศักยภาพคนพิการนั้นไม่จำเป็นต้องได้ผลเหมือนกันถึงแม้ว่าจะมีเป้าหมายเดียวกัน เพียงแต่

ต้องเริ่มต้นจากการมีจิตใจที่อยากช่วยเหลืออย่างแท้จริง บนมุมมองความคิดที่ว่า “ทุกคนสามารถพัฒนาได้แต่เป็นไปตามความแตกต่างระหว่างบุคคล” ดังนั้น ถ้ามีกระบวนการหรือแนวทางที่สอดคล้องเหมาะสมกับงานเรียนรู้ของคนพิการแล้ว คนพิการก็สามารถได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นได้ โดยสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาคือ การมีจิตใจที่อยากช่วยเหลือ โดยมองว่าตนเองมีคุณค่า

อนึ่งจากการลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อพูดคุยสอบถามเกี่ยวกับความต้องการรับความช่วยเหลือของคนพิการในชุมชนพบว่า ผู้พิการส่วนมากจะเริ่มต้นขอความช่วยเหลือจากคนพิการด้วยกันเอง ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบขององค์กรคนพิการ ด้วยเหตุผลในการสื่อสารที่มีการพูดคุยแล้วเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสะดวกในการขอรับบริการเนื่องจากบ่อยครั้งได้มีการเข้าเยี่ยมบ้าน ดังนั้นหนึ่งในผู้ที่จะสามารถให้บริการในศูนย์บริการคนพิการที่มีความเข้าใจได้ดีที่สุดคือ “คนพิการ” หรือ “ผู้ที่ดูแลคนพิการ” (อาดัม นีละไพจิตร และคณะ, 2556) และเป็นการกระตุ้นให้คนพิการได้เกิดการสร้างพลังอำนาจในตนเอง

บทสรุป

แนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชน ที่นำมาใช้ในศูนย์บริการคนพิการ ตาม พระราชบัญญัติคนพิการ เป็นการทำให้ คนพิการเห็นคุณค่าในตนเอง และเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองให้กับคนพิการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ผู้พิการที่ประสบปัญหาได้อย่างเข้าใจโดยในแนวทางการให้บริการคือ *การให้บริการชุมชนทางตรง* เป็นการให้ข้อมูลเพื่อให้คนพิการได้มีความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต *การให้บริการผู้รับบริการทางตรง* เป็นการยื่นมือให้ความช่วยเหลือต่อผู้พิการที่ประสบปัญหา *การ*

ให้บริการชุมชน ทางอ้อม เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกำหนดนโยบายสาธารณะในชุมชน และ *การให้บริการผู้รับบริการทางอ้อม* การเป็นที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนพิการยืนยันทิตตามพระราชบัญญัติคนพิการ

ผู้เขียนเห็นว่า แนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชนสู่รูปแบบศูนย์บริการคนพิการ เป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถเป็นกรอบของการปฏิบัติงานภายใต้แนวคิดของการเสริมพลังอำนาจ ซึ่งสามารถนำไปใช้ทั้งผู้พิการที่เป็นผู้ให้บริการคนพิการและบุคคลทั่วไปที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งจากการสังเกตการณ์ในให้บริการคนพิการในชุมชน ได้พบบางด้านที่อยู่ในกรอบให้บริการตามแนวคิดนี้ ในการให้บริการเช่น การเป็นผู้ให้ข้อมูล แต่เป็นไปในลักษณะของการให้บริการกับผู้ใช้บริการเมื่อมีการร้องขอความช่วยเหลือ ยังขาดด้านอื่นๆที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นของคนพิการ

สิ่งที่สำคัญของแนวคิดนี้ที่อาจจะเป็นข้อจำกัดของการนำไปใช้ให้กว้างขวางขึ้นคือ ผู้ให้บริการจำเป็นจะต้องมีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเพื่อการช่วยเหลือ มีความรู้ในเรื่องการฟื้นฟูคนพิการ มีทักษะการติดต่อประสานงาน เนื่องจากบทบาททั้ง 4 ด้านของแนวคิดเป็นทั้งการให้ข้อมูล การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ การประสานงานติดต่อ การเป็นที่ปรึกษา ซึ่งจะต้องใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายด้าน ดังนั้นในการที่จะทำให้เกิดแนวคิดทั้งสี่ด้านได้นั้นควรจะต้องมีหลักสูตรการเรียนรู้การอบรมรวมทั้งการฝึกปฏิบัติ เพื่ออธิบายกรอบแนวคิดในแต่ละด้าน และทำให้เกิดทักษะในกรอบแนวคิดด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติภา สุวรรณรัตน์. (2545). การสร้างพลังอำนาจในตนเองของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพล พยอมแย้ม. (2556). จิตวิทยาในงานชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ส. เจริญการพิมพ์.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2557). พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์ดีสุวรรณชัยพลาย เซอร์วิส.
- อาดัม นีละไพจิตร. (2555). รายงานการวิจัย การศึกษาคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนของนักศึกษาศาขาศาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาดัม นีละไพจิตร, ทวี เชื้อสุวรรณทวี, ปารณีย์ คุณเศษ และ ขจรพรรณ สุวรรณสำริด. (2556). รายงานการวิจัย นโยบายสังคมและกฎหมายด้านอาชีพและการบูรณาการในสังคมอย่างเท่าเทียมของคนพิการแบบจำลองและถอดบทเรียน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Lewis, Judith A., Lawis, Michael D., Daniels, Judy A. & D'Andrea, Michael J. (2003). Community counseling. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.